

Το ιδιοκτησιακό ζήτημα της περιοχής Αναβύσσου

του ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το θέμα που θα μας απασχολήσει σε αυτή την ομιλία είναι η ιδιοκτησία της γης, διαχρονικά, στην περιοχή της Αναβύσσου.

Δια μέσου των αιώνων η ιδιοκτησία της γης καθόριζε τη μοίρα των ανθρώπων, των κοινωνιών και εν τέλει τη ροή της ιστορίας.

Η μητέρα γη, που θρέφει, στηρίζει, προφυλάσσει, ήταν σεβαστή θεότητα σε όλους ανεξαιρέτως τους πολιτισμούς.

Σε μερικές μάλιστα κοινωνίες, όπως στις μουσουλμανικές, μέχρι τους τελευταίους αιώνες, ιδιοκτήτης της γης δε μπορούσε να είναι άνθρωπος αλλά μόνο ο ίδιος ο Θεός.

Σήμερα η κατάσταση έφτασε σε οριακά σημεία. Τα τρομακτικά σε ισχύ μέσα των ανθρώπων προκαλούν ζημιές στη γη, που δεν είναι πια αναστρέψιμες.

Δάση καίγονται για να «αξιοποιηθούν» και εξ αυτού τεράστιες εκτάσεις διαβρώνονται. Κάμποι και πλαγιές γεμίζουν μπετόν.

Η προαιωνία σχέση ανθρώπου-γης διαταράχθηκε σοβαρά.

Μήπως ήρθε ο καιρός, εμείς οι απλοί άνθρωποι, που καθόλου δεν είμαστε αθώοι του εγκλήματος, να συνειδητοποιήσουμε την κρισιμότητα της κατάστασης και να αντιδράσουμε;

Πριν από όλα όμως πρέπει να γνωρίζουμε.

Και γι' αυτό απόψε θα ταξιδέψουμε στην ιστορία και τις περιπέτειες της γης της Αναβύσσου.

Η περιοχή της Αναβύσσου έχει φυσικά όρια προς βορρά το βουνό Πα-νί, ανατολικά τους λόφους της Λαυρεωτικής, νότια τη θάλασσα και δυτικά τους λόφους του Λαγονησιού, (Χάρτης II).

Όπως καταλάβατε όσοι ξέρετε την περιοχή, όταν λέμε περιοχή της Αναβύσσου δεν εννοούμε την περιοχή της Κοινότητας Αναβύσσου.

Η ευρύτερη αυτή περιοχή λεγόταν Ανάβυσσος πολύ πριν έλθουν οι πρόσφυγες και δημιουργήσουν τον οικισμό και την Κοινότητα που την ονόμασαν κι αυτήν Ανάβυσσο.

Σήμερα αυτή η ευρύτερη περιοχή ανήκει διοικητικά σε δύο Δήμους, Κερατέας και Καλυβίων και σε τρεις Κοινότητες, Αναβύσσου, Παλαιάς Φώκαιας και Σαρωνίδας.

Αυτής λοιπόν της περιοχής το ιδιοκτησιακό θα δούμε συνοπτικά, από την προϊστορία μέχρι σήμερα.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κατά την προϊστορική περίοδο η γη της Αναβύσσου φιλοξένησε πολλούς και μεγάλους οικισμούς (Χάρτης2).

Στο Μαύρο Λιθάρι, στον Άγιο Νικόλα, στη θέση Πυργάκι του Καταφυγίου, στον Άγιο Παντελεήμονα, στο νησάκι Αρτζιντά, και αλλού, έχουν εντοπιστεί οικισμοί της προϊστορικής περιόδου, οι οποίοι όμως, δεν έχουν ακόμα ερευνηθεί.

Για τη Γεωμετρική και την Αρχαϊκή περίοδο δύο πλούσια Γεωμετρικά Νεκροταφεία που ανασκάφηκαν και δύο απaráμιλλης ομορφιάς κούροι, ο Αριστόδικος και ο Κρόισος, μας πληροφορούν ότι στην περιοχή υπήρχαν τουλάχιστον τέσσερις μεγάλοι και πλούσιοι οικισμοί, ένας κοντά στην παραλία στον Άγιο Γιώργη, ένας προς τα βόρεια του κάμπου στον Άγιο Παντελεήμονα, ένας στον Όλυμπο και ένας στην Φοινικιά.

Οι οικογένειες των νεκρών παλικαριών πρέπει να είχαν μεγάλη δύναμη και πλούτο στην περιοχή. Κατείχαν μεγάλα και εύφορα κτήματα και ίσως και την εκμετάλλευσή κάποιων μεταλλείων που εκείνη την εποχή είχαν αρχίσει να αξιοποιούνται πιο συστηματικά.

Και βέβαια τους επόμενους αιώνες που τα μεταλλεία ήταν στην ακμή τους θα πρέπει να καλλιεργήθηκε κάθε γωνιά του κάμπου, για να θρέψει τους χιλιάδες δούλους και εργάτες των μεταλλείων.

Εκατοντάδες μικρά και μεγάλα αγροκτήματα απλωνόταν από την θάλασσα μέχρι τις πλαγιές του Πανιού.

Αυτό επιβεβαιώνεται σήμερα, γιατί σχεδόν σε κάθε βήμα στον κάμπο, θα συναντήσεις θεμέλια σπιτιών, τύμβους, νεκροταφεία, δρόμους, ιερά, της Κλασσικής και Ελληνιστικής περιόδου.

Η ίδια ανάπτυξη, αν και με αργότερους ρυθμούς, συνεχίστηκε και την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας. Απόδειξη αυτού, εκτός από τα εκτεταμένα οικιστικά λείψανα, είναι η κατασκευή ενός πολύ μεγάλου έργου ύδρευσης της περιοχής, του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου, που ακόμη δεν έχει μελετηθεί και δεν έχει προσδιοριστεί το πλήρες μέγεθος του.

Τους επόμενους αιώνες η περιοχή φθίνει οικονομικά.

Όμως παρ' όλη την παρακμή, τους πρώτους Χριστιανικούς αιώνες υπάρχει τόσοσ πληθυσμός που κατασκευάζεται στην περιοχή ένας από

τους μεγαλύτερους στα Μεσόγεια Παλαιοχριστιανικούς ναούς, η Βασιλική του Ολύμπου.

Τους επόμενους αιώνες η περιοχή παρακμάζει. Επιδρομές βαρβάρων και πειρατών αναγκάζουν τους παλιούς κατοίκους να την εγκαταλείψουν.

Οι λίγοι που μένουν αποσύρονται σε οικισμούς κρυμένους στις κοιλάδες, Καταφύγι, Καστέλα, Άγια Φωτεινή.

Η γη όμως εκεί είναι σχετικά άγονη και δεν αποδίδει. Η φτώχεια φαίνεται από τις μικρές και φτωχές εκκλησίες αυτής της περιόδου.

Οι Τούρκοι βρίσκουν την περιοχή σχεδόν έρημη.

Με την κατάκτηση της Ελλάδας από τους Τούρκους όλα τα κτήματα, σύμφωνα με το κοράνι, περιήλθαν στην ιδιοκτησία του Αλλάχ και στην εξουσία του Σουλτάνου, του αντιπροσώπου του επί γης.

Σύμφωνα με τον Μουσουλμανικό νόμο υπήρχαν τα εξής είδη ιδιοκτησιών, ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΓΑΙΕΣ (ΜΙΡΙΓΙΕ), ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΕΣ ΓΑΙΕΣ (ΒΑΚΟΥΦΙΑ), ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΓΑΙΕΣ (ΜΟΥΛΚΙΑ), ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΕΣ ΓΑΙΕΣ (ΜΕΤΡΟΥΚ), ΝΕΚΡΕΣ Η ΕΡΗΜΕΣ ΓΑΙΕΣ (ΜΕΒΑΤ).

Θα σταθούμε λίγο παραπάνω στην περίοδο του τέλους της τουρκοκρατίας γιατί τότε δημιουργήθηκαν τα τσιφλίκια που με διάφορους τρόπους πέρασαν στα χέρια μερικών επιτήδειων. Των οποίων η αρπακτική διάθεση δημιούργησε προβλήματα που μέχρι σήμερα ταλανίζουν και απειλούν με οικολογική καταστροφή όλη την περιοχή μας.

Ο πίνακας (1) με τους μουσουλμανικούς ιδιοκτησιακούς όρους που παραθέτουμε στο τέλος, θα βοηθήσει στην κατανόηση του ιδιοκτησιακού προβλήματος του τσιφλικιού Όλυμπος-Καταφύγι-Φοινικιά της Αναβύσσου.

ΤΟ ΤΣΙΦΛΙΚΙ ΤΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

Οι δικοί μας τσιφλικάδες Μαρκέλοι αγόρασαν από τους Τούρκους που έφευγαν το τσιφλίκι της Αναβύσσου.

Πώς και γιατί ενώ αγόρασαν 1.800 στρέμματα έφτασαν να κατέχουν 56.000 στρέμματα θα το δούμε παρακάτω.

Τώρα ας δούμε λίγο το ιστορικό σκηνικό του έτους 1830, όταν έγινε η αγορά από τους Μαρκέλους του Τσιφλικιού.

Ο πόλεμος της ανεξαρτησίας της Ελλάδας έχει τελειώσει. Η Πελοπόννησος και η Στερεά Ελλάδα έχουν ελευθερωθεί. Το Έθνος καθημαγμένο προσπαθεί να στήσει το πρώτο Ελληνικό Κράτος της νέας εποχής.

Όμως στην Αττική και την Εύβοια κρατούν ακόμα οι Τούρκοι τα κάστρα της Ακρόπολης και της Χαλκίδας.

Η Αττική είναι έρημη. Οι λίγοι κάτοικοι έχουν φύγει στην Αίγινα και στα Μέθανα για να σωθούν από τις εχθροπραξίες.

Στις 3/15 Φεβρουαρίου του 1830 υπογράφεται το πρωτόκολλο του Λονδίνου που αναγνωρίζει την Ελλάδα σαν ανεξάρτητο κράτος και καθορίζει τα σύνορά της.

Μια παράγραφος όμως του πρωτοκόλλου αυτού, του επονομαζόμενου και «Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας», αναφέρει ότι οι Τούρκοι που θα αναχωρήσουν από την Αττική και την Εύβοια δικαιούνται να πουλήσουν τις ατομικές ιδιοκτησίες τους.

Αυτή η παράγραφος θα είναι μοιραία για την Αττική.

Από αυτή την παράγραφο και από την απληστία μερικών Ελλήνων και ξένων, κατάντησε η Αττική και η Εύβοια να μην έχουν σχεδόν καθόλου δημόσια γη.

Βρισκόμαστε λοιπόν στα 1830. Ο Καποδίστριας ψάχνει απεγνωσμένα να βρει χρήματα για να αγοράσει το Ελληνικό Δημόσιο τις εκτάσεις που πουλούν οι Τούρκοι φεύγοντας. Μάταια όμως, έχουν προλάβει οι επιτήδριοι και αγόρασαν όλες τις Τούρκικες ιδιοκτησίες. Το αίμα των παλικαριών είναι ακόμα ζεστό πάνω στα μάρμαρα της Ακρόπολης, και τα αρπακτικά έχουν πέσει και κατασπαράζουν το σώμα της Ελλάδας.

Και σε αυτό ακριβώς το σημείο γίνεται μια από τις μεγαλύτερες απάτες στην ιστορία του Ελληνικού κράτους. Οι τεράστιες δημόσιες εκτάσεις της τουρκικής αυτοκρατορίας στην Αττική και την Εύβοια «βαφτίστηκαν» σε μια νύχτα ιδιωτικές και «μεταβιβάστηκαν» σε διάφορους έλληνες και ξένους αετονύχηδες.

Όπως θα δούμε παρακάτω, οι τούρκικες πλήρεις ιδιοκτησίες (μούλκια) που είχαν δικαίωμα βάσει του πρωτοκόλλου να πουλήσουν οι Τούρκοι, ήταν πολύ μικρές σχετικά με τις μεγάλες εκτάσεις των δημόσιων γαιών που ανήκαν στο τούρκικο κράτος.

Και αυτές οι μεγάλες εκτάσεις, δάση, βουνά, λιβάδια, έπρεπε να περιέλθουν αυτοδίκαια στο ελληνικό κράτος, μια και αυτό διαδέχτηκε το Τούρκικο.

Όμως οι αετονύχηδες κατάφεραν με διάφορους τρόπους, να διεκδικήσουν και εν τέλει να καταπατήσουν, μετά από χρόνια, την δημόσια γη που περιλαμβανόταν στα Τσιφλίκια. Παρά το ότι τα συμβόλαιά τους ήταν Χοτζέτια που δεν επιτρεπόταν να περιέχουν δημόσια γη, γιατί η δημόσια γη μεταβιβαζόταν μόνο κατά επικαρπία από Τατιά.

Έτσι φτάσαμε στο σημείο, ενώ ο δικός μας Τσιφλικάς ο Μαρκέλος είχε αγοράσει από τους Τούρκους 1.800 στρέμματα, να βρεθούν οι κληρονόμοι του μετά από 150 χρόνια να διεκδικούν άλλα 54.000 στρέμματα, όπως θα δούμε παρακάτω.

Ο Σπυρίδων Μαρκέλος και ο γιος του Αντώνιος αγόρασαν με ιδιωτικό έγγραφο στις 10-9-1830 από τον Σαντίκ Αγά του Βειζή και τον Σερίφαγιά

Μαρμπέρη, γαμπρό του πρώτου, το πατρικό τους Τσιφλίκι το γνωστό με το όνομα Όλυμπος - Καταθήκι - Φοινικιά.

Στο ιδιωτικό αυτό συμφωνητικό παρατηρούμε ότι, πολύ σωστά κατά το Μουσουλμανικό νόμο, περιγράφουν την ευρύτερη περιοχή μέσα στην οποία βρίσκονται οι ιδιοκτησίες τους, «..... βορινά Κερατέα, Κουβαράς καθώς χύνουν τα νερά των εκεί βουνών, ανατολικά δε Πετροπήσι, Παππά Δημητράκη Στέκα, Συντερίνα, Παγδελιώτης, Αγία Φωτεινή της Καισαριανής, νοτινά δε η θάλασσα και δυτικά οι ονομαζόμενοι εννέα πύργοι και Καλύβια Κουβαρά...». Και κατόπιν συγκεκριμενοποιούν τα ακίνητα που έχουν στην ιδιοκτησίας τους και μπορούν να πουλήσουν, δηλαδή 18 ζευγάρια γη (περίπου 1800 στρέμματα), το περιβόλι γρασιδότοπους, ελαιόδεντρα κ.λπ.

Σημειωτέον ότι μέσα σε αυτή την περιοχή που καθορίζεται από τα γενικά όρια, περιλαμβάνονται μεγάλες εκτάσεις της μονής Καισαριανής, οι Αλυκές Αναβύσσου, και μικροϊδιοκτησίες διαφόρων. Φυσικά οι Τούρκοι δεν εννοούσαν ότι πουλάν και αυτά. (Χάρτης 3).

Στις 6-4-1836 επικυρώνουν και τυπικά, σύμφωνα με τον Μουσουλμανικό νόμο, αυτή την αγοραπωλησία με το Χοτζέτι που εκδίδει ο ιεροδίκης Μουχάμεντ Σαΐδ, που ήρθε ειδικά στην Αθήνα γι' αυτό το σκοπό.

Προσέξτε όμως, ενώ η επικύρωση είχε τυπικό χαρακτήρα και δεν μπορούσε να αλλάξει τα ουσιαστικά δεδομένα, έγιναν τα εξής που άλλαξαν τελείως το περιεχόμενο της αγοραπωλησίας. Προστέθηκαν, σε αυτά που πουλούσαν οι Τούρκοι και τα εξής: «δάση χειμαδιά και θέρετρα...». Δηλαδή πρόσθεσαν άλλα 53.000 στρέμματα, έτσι με μια αθώα φράση. Μια φράση, που για όποιον στοιχειωδώς γνωρίζει το Οθωμανικό ιδιοκτησιακό σύστημα, είναι τόσο ανεδαφική και γελοία που αντιστοιχεί στο σημερινό «πουλάω 100 στρέμματα θάλασσα».

Με τον πολλαπλασιασμό των στρεμμάτων όμως, η τιμή ανά στρέμμα έπεσε κάτω από ένα γρόσι, πράγμα που ξεσκεπάζει την λαθροχειρία αφού σε όλες τις αγοραπωλησίες εκείνης της εποχής η τιμή ανά στρέμμα δεν ήταν κάτω από 200 γρόσια.

Και όχι μόνο αυτό, αλλά άλλαξαν και τα γενικά όρια του τσιφλικιού και επιδέξια διαμορφώθηκε ένα μεγάλο Π, ώστε να εξαιρεθούν οι ιδιοκτησίες της μονής Καισαριανής, οι αλυκές και τα μικροχώραφα, που θα ήταν δύσκολο να τα καταπατήσει ο Μαρκέλος. Περιλάμβανε μόνο τις εκτάσεις που ανήκαν στο Δημόσιο, τις οποίες και τελικώς καταπάτησε (Χάρτης 3).

Κατόπιν υπέβαλλαν στην επιτροπή επί των Οθωμανικών κτημάτων αίτηση για αναγνώριση της ιδιοκτησίας τους βάσει του Ν. 17-29/11/1836 περί δασών.

Η επιτροπή απαντά με το αριθμ. 450/14.6.1837 έγγραφό της ότι ανα-

γνωρίζει τα κτήματα που αναφέρονται στο Χοτζέτι σαν ιδιοκτησία των Μαρκέλων αλλά επιφυλάσσεται για τα κτήματα που κατέχονται με Ταπί, δηλαδή τα δημόσια κτήματα, δάση και βουνά.

Βέβαια αυτή η απόφαση της επιτροπής κρίθηκε άκυρη, με απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, μετά από 138 χρόνια που ξύπνησε το ελληνικό δημόσιο και διεκδίκησε τα δικαιώματά του.

Όμως οι διάδοχοι των Μαρκέλων επικαλέστηκαν έκτακτη χρησιμότητα με καλή πίστη, που μέχρι το 1915 επιτρεπόταν και για δημόσια κτήματα. Δηλαδή παραδέχτηκαν ότι τα δάση και τα βουνά δεν τους ανήκαν αλλά μια και τα κατείχαν «κατά λάθος» μπορούσαν να τα ιδιοποιηθούν.

Η καλή πίστη όμως, όπως διαπιστώσαμε, όχι απλώς δεν υπήρχε αλλά είχε στηθεί και ολόκληρη μελετημένη επιχείρηση τροποποίησης των στοιχείων της πώλησης, με σκοπό την ιδιοποίηση των δημοσίων εκτάσεων.

Όσον αφορά τον καθορισμό των ορίων των κτημάτων, που επικαλέστηκαν οι τσιφλικάδες βάσει τοπωνυμίων και που ισχύουν για το Βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο, δεν ισχύουν για το Μουσουλμανικό όπου τα όρια της ιδιοκτησίας καθορίζονται από την αξιοποίηση της γης, (δεντροφύτευση, σπορά, οικοδόμηση). Και βάσει αυτού η ιδιοκτησία των Μαρκέλων ήταν μόνο 1.800 και όχι 56.000 στρέμματα.

Κατάφεραν όμως οι διάδοχοι των Μαρκέλων, τα τελευταία χρόνια, να πάρουν ευνοϊκές γι' αυτούς αποφάσεις δικαστηρίων και έτσι να χαρακτηρίσουν τα δάση και τα βουνά της Αναβύσσου ιδιωτικά.

Δεν γνωρίζω αν υπάρχουν δυνατότητες να αλλάξουν αυτές οι αποφάσεις, μετά τα νέα στοιχεία που προέκυψαν. Αυτό είναι θέμα δικηγόρων του Ελληνικού Δημοσίου και των γύρω Δήμων και Κοινοτήτων που θα υποστούν τις συνέπειες αυτών των αποφάσεων.

Εκείνο όμως για το οποίο μπορούμε όλοι να αγωνιστούμε είναι, ακόμα και αν τελικά αναγνωριστούν σαν ιδιωτικά τα δάση και τα βουνά, να μην αλλάξει ο χαρακτήρας τους και να παραμείνουν δάση και βουνά. Και να τα αναδασώσουμε, γιατί τα περισσότερα έχουν καεί από 3-4 φορές και σήμερα είναι κρανίου τόπος. Να μην αφήσουμε να οικοπεδοποιηθούν, όπως επιδιώκουν με κάθε μέσο, οι σημερινοί ιδιοκτήτες τους, διότι τότε η ζημιά που θα προκύψει για το κοινωνικό σύνολο θα είναι τεράστια.

Στη συνέχεια της ιστορίας μας, είχαμε τις ιδιοκτησιακές μεταβολές στο τσιφλίκι που φαίνονται στον πίνακα (2) μέχρι την απαλλοτρίωση ενός μεγάλου μέρους του από το Ελληνικό δημόσιο.

Πριν και μετά την απαλλοτρίωση οι διάδοχοι των Μαρκέλων πούλησαν μικρές και μεγάλες εκτάσεις σε διάφορους αγοραστές. Σημαντικότερες ήταν προς τους εξής συνεταιρισμούς.

1. Συνεταιρισμός Υπαλλήλων Δημοσίου που πολεοδόμησε την περιοχή Πεύκα Γιουρντά της Κοινότητας Αναβύσσου και δημιούργησε τον οικισμό και μετέπειτα Κοινότητα Σαρωνίδας.

2. Συνεταιρισμός Υπαλλήλων Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδας που πολεοδόμησε την έκταση του και δημιούργησε τον ομώνυμο οικισμό στην Κοινότητα Παλαιάς Φώκαιας.

3. Συνεταιρισμός Υπαλλήλων Τραπεζης Ελλάδος που κατέχει σήμερα όλη την έκταση του Καταφυγίου Παλαιάς Φώκαιας και προσπαθεί σήμερα να την πολεοδομήσει.

4. Ο συνεταιρισμός ΥΓΕΙΑ των γιατρών που κατέχει σήμερα την βόρεια πλευρά του Σκόρδι, το Κάλμι και τη Θέρμη και προσπαθεί σήμερα να την πολεοδομήσει.

Εδώ πρέπει να πούμε ότι οι διεκδικούμενες από διάφορους δασικές εκτάσεις του Τσιφλικιού έχουν καεί, με περίεργο τρόπο, πολλές φορές η κάθε μια.

Τρεις φορές έχει καεί τα τελευταία χρόνια η περιοχή των λόφων της Λαυρεωτικής και το Καταφύγι. Πέντε φορές τα τελευταία χρόνια το βουνό Σκόρδι και η Θέρμη. Τρεις φορές η νότια πλαγιά του βουνού Πανί.

Και όταν λέω περίεργο τρόπο, θα καταλάβετε τι εννοώ αν δείτε στο χάρτη ότι αυτές οι περιοχές που καιγόταν αποτελούν τις τρεις πλευρές του Π του Τσιφλικιού. Και κάθε φορά ανάλογα με το πώς φύσαγε ο αέρας καιγόταν και η κατάλληλη πλευρά. Τώρα αν αυτές οι πυρκαγιές ήταν τυχαίες, αφού δεν πιάστηκε κανένας εμπρηστής, δεν μπορούμε να πούμε τίποτε. (Χάρτης 3)

Αλλά εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι εξαφάνισαν σχεδόν κάθε ίχνος δασώδους βλάστησης από τις περιοχές που σήμερα διεκδικούνται για οικοπεδοποίηση, Καταφύγι, Σκόρδι, Θέρμη, Πανί κ.λπ.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΒΥΣΣΟ

Ξαναγυρίζουμε στην πορεία της ιστορίας μας για το ιδιοκτησιακό της Αναβύσσου.

Βρισκόμαστε στην εποχή της Μικρασιατικής καταστροφής και της ανταλλαγής των πληθυσμών 1922-1924.

Το κράτος αποφασίζει να εγκαταστήσει προσφυγικές ομάδες στον κάμπο της Αναβύσσου που εκείνη την εποχή ήταν κατά μέγας μέρος ακαλλιέργητες.

Τον Νοέμβρη του 1924 έρχονται από το Λαύριο, όπου είχαν αποβιβαστεί και εγκαθίστανται στην περιοχή του σημερινού οικισμού της Αναβύσσου, μια ομάδα πρόσφυγες από την Αρετσού της Μικράς Ασίας.

Αργότερα ήρθαν και άλλοι από την Καππαδοκία, τα Βουρλά κ.α.

Τις ίδιες μέρες εγκαθίστανται και στην παραλία μια ομάδα πρόσφυγες από την Παλαιά Φώκαια της Μικράς Ασίας.

Ο πρώτος καιρός ήταν δύσκολος. Έμεναν σε σκηνές και προσπαθούσαν να ξεχερσώσουν χωράφια από τα βάτα και τα σχίνα για να τα καλλιεργήσουν.

Είχαν ήδη αρχίσει να χτίζονται από το κράτος και οι οικισμοί της Αναβύσσου και της Παλαιάς Φώκαιας.

Χαράχτηκαν δρόμοι πλάτους 10 μέτρων και χωρίστηκαν οικόπεδα έκτασης 500 μέτρων το καθένα για την Ανάβυσσο και 400 μέτρων για την Φώκαια. Μέσα σε αυτά τα οικόπεδα χτίστηκαν σπίτια δύο δωματίων εμβαδού περίπου 40μ².

Κάθε οικογένεια edικαιούτο, μετά από κλήρωση, ένα σπίτι μαζί με το οικόπεδό του.

Από το 1924 το κράτος είχε αρχίσει τη διαδικασία των απαλλοτριώσεων των κτημάτων του τσιφλικιού, χωρίς να πολυψάξει αν ήταν πραγματικά ιδιωτική ιδιοκτησία τα κτήματα αυτά ή ήταν δημόσια. Βέβαια η εποχή ήταν δύσκολη και δεν υπήρχε η πολυτέλεια του χρόνου για ψάξιμο σε βάθος. Έτσι έκαναν στα γρήγορα τις απαλλοτριώσεις και αποζημίωσαν τους διάδοχους του Μαρκελίου.

Τα τοπογραφικά συνενεργεία δούλευαν συνεχώς για να αποτυπώσουν την περιοχή και να τη χωρίσουν σε ατομικούς κλήρους.

Οι διανομές έγιναν με τον εξής τρόπο.

Πρώτα χωρίστηκε όλη η περιοχή σε μεγάλες ενότητες κτημάτων που ονομάστηκαν ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΑ τα εξής, ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ, ΤΟΥΡΚΟΧΩΡΑΦΟ, ΘΕΡΜΗ-ΓΙΟΥΡΝΤΑ, ΟΛΥΜΠΟΣ, ΘΥΜΑΡΙ-ΚΑΤΑΦΥΓΙ, ΚΙΤΕΖΑ-ΦΟΙΝΙΚΙΑ-ΤΡΑΠΟΥΡΙΑ, ΣΚΟΡΔΙ-ΚΕΡΑΤΟΒΟΥΝΙ, ΚΕΡΑΤΕΑ (ΑΡΗ).

Από αυτά τα αγροκτήματα τα 5 πρώτα διανεμήθηκαν στους πρόσφυγες της Αναβύσσου και της Φώκαιας, ενώ τα άλλα τρία απαλλοτριώθηκαν υπέρ των καλλιεργητών και των κτηνοτρόφων των Καλυβίων και της Κερατέας.

Τα τρία τελευταία αγροκτήματα δεν διανεμήθηκαν ποτέ στους δικαιούχους. Μόνο ένα τμήμα από την Φοινικά-Τραπουριά, παραχωρήθηκε πρόσφατα.

Οι διανομές στους πρόσφυγες έγιναν ως εξής.

Κάθε αγρόκτημα χωρίστηκε σε κατηγορίες ανάλογα με την απόδοση της γης. Οι κατηγορίες ονομάστηκαν με τα κεφαλαία γράμματα από Α έως Μ. Σε κάθε κατηγορία τα κτήματα ήταν περίπου ίσου εμβαδού.

Κάθε λοιπόν κληρούχος έπαιρνε με κλήρο ένα κτήμα από κάθε κατηγορία μέχρι να συγκεντρώσει τα 60 στρέμματα που edικαιούτο (οι Φω-

κιανοί πήραν 45).

Μέχρι να συμπληρωθούν οι κλήροι έγιναν τέσσερις διανομές, το 1931, το 1933, το 1936 και το 1939.

Κάθε κληροτεμάχιο στην περιοχή Αναβύσσου είναι καταγεγραμμένο στο κτηματολόγιο και έχει τα εξής στοιχεία που το χαρακτηρίζουν αμφοιμονοσήμαντα. Το αγρόκτημα, το έτος διανομής, την κατηγορία, και τον αριθμό. Δηλαδή π.χ. έχουμε το υπ' αριθμόν 4 κληροτεμάχιο κατηγορίας Α διανομής 1936 του αγροκτήματος Όλυμπος Αναβύσσου. Κανένα άλλο τέτοιο κληροτεμάχιο δεν υπάρχει κάπου αλλού.

Ακόμη παραχωρήθηκαν σε «γηγενείς εμφυτευτές» κυρίως Καλυβιώτες, τα αμπέλια και τα σπίτια που είχαν κτίσει στον κάμπο της Αναβύσσου πριν γίνουν οι διανομές.

Το 1953 έγινε και άλλη μια διανομή και μοιράστηκαν στους «ακτήμονες» καλλιεργητές της Αναβύσσου από 10 στρέμματα χωράφια και ένα οικόπεδο στον οικισμό Αρετσού Αναβύσσου 700 μ². Ακτήμονες ορίστηκαν οι νέοι που εν τω μεταξύ είχαν παντρευτεί, και είχαν φύγει από την πατρική οικογένεια που είχε πάρει τον αρχικό κλήρο.

Επίσης μοιράστηκαν με αυτή τη διανομή από 10 στρέμματα χωράφια στους γηγενείς βοσκούς της Παλαιάς Φώκαιας και από ένα οικόπεδο μέσα στον οικισμό Βλάχικα για τους γηγενείς βοσκούς της Αναβύσσου.

Επίσης παραχωρήθηκε από έναν πλήρη κλήρο στις εκκλησίες και τα σχολεία Αναβύσσου και Παλαιάς Φώκαιας.

Ότι περίσσεψε αδιανέμητο, δρόμοι χέρσα κ.λπ. παραχωρήθηκαν στις Κοινότητες στις οποίες ανήκαν διοικητικά.

Και κάτι που ενδιαφέρει τους αρχαιολόγους. Αυτά τα κομμάτια που έμειναν αδιανέμητα ήταν γιατί είχαν κάποιο πρόβλημα και δεν μπορούσαν να καλλιεργηθούν. Ε λοιπόν, στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτά τα κομμάτια που σήμερα είναι γεμάτα σχίνα, κρύβουν αρχαία ερείπια. Δεν έχουν λοιπόν παρά να πάρουν τους χάρτες των διανομών και να κάνουν μια βόλτα στα χωράφια.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1960-1990

Γύρω στα 1960 χαράχτηκε και κατασκευάστηκε ο παραλιακός δρόμος για το Σούνιο.

Τα πιο άχρηστα χωράφια, τα παραθαλάσσια, έγιναν περιζήτητα. Οι ξύπνιοι πάλι, που είχαν τις πληροφορίες τους πριν γίνει ο δρόμος, είχαν αγοράσει για ένα κομμάτι ψωμί όλα τα κτήματα πάνω στο κύμα.

Αργότερα εφευρέθηκε η πώληση μικρών αγροτεμαχίων με το μέθοδο της κατάτμησης, που έσωσε μεν εκείνη την εποχή την περιοχή από την

μετανάστευση, αλλά πού τα αποτελέσματά της τα πληρώνουμε σήμερα.

Χώριζαν διάφοροι μεσίτες τα κτήματα των 8-10 στρεμμάτων σε μικρά οικοπεδάκια των 300 μέτρων και έτσι τα έκαναν προσιτά στα μικρά βαλάντια και τα μοσχοπουλούσαν.

Η δικτατορία για να συμπληρώσει το σκηνικό επέτρεψε να χτίζονται λυόμενα σε αυτά τα μικρά οικόπεδα. Και έτσι από το 1960 μέχρι το 1975 γέμισαν ορισμένες περιοχές με λυόμενα και αυθαίρετα, με μικρούς αδιέξοδους δρόμους, χωρίς δίκτυα κοινής ωφέλειας. Λάκκα, Μαύρο Λιθάρι, Θυμάρι, Καταφύγι, Όλυμπος, έγιναν παραθεριστικοί οικισμοί, λύνοντας με αυτοδικία το πρόβλημα των διακοπών των πολιτών, που το αδιάφορο Ελληνικό κράτος δεν έλυσε.

Την ίδια όμως εποχή, πιο ευκατάστατοι πολίτες οργανωμένοι σε συνεταιρισμούς, αγοράζουν γη, άλλοι δασική από το τσιφλίκι (ΑΤΕ, Σαρωνίδα), και άλλοι από ιδιώτες (Άγιος Νικόλας) και πολεοδομούν αυτές τις εκτάσεις εντάσσοντάς τες στο σχέδιο, με μεγάλους δρόμους, πλατείες, έργα υποδομής κ.λπ.

Το κράτος και πάλι απόν, ούτε που νοιάζεται αν χτίζονται δάση και βουνά, με κίνδυνο να μας πνίξουν τα νερά, όπως και έγινε αργότερα.

Και έρχεται η δεκαετία του 1980-1990. Χάρη σε μια ευνοϊκή διάταξη, στη ζώνη γύρω από την παραλιακή λεωφόρο Βουλιαγμένης - Σουνίου, είχαμε μια ξέφρενη οικιστική ανάπτυξη στην περιοχή Αναβύσσου.

Φυσικά από τους παλιούς κλήρους λιγότερο από 20% έχει παραμείνει στα χέρια της οικογένειας των προσφύγων της τρίτης γενιάς.

Σήμερα στην περιοχή της Αναβύσσου υπάρχει η εξής κατάσταση όσον αφορά την ιδιοκτησία της γης.

Ένα ποσοστό γύρω στο 60% είναι μικροϊδιοκτησίες, είτε οικόπεδα εντός σχεδίου είτε μικρά οικόπεδα εκτός σχεδίου κάτω από 1.000 μ².

Υπάρχουν τα μεγάλα αγροκτήματα των ανθοκηπίων του Σφυρή και του Φερεντίνου, οι αμπελώνες του Μαλτέζου, Απίκου, Παπαδόπουλου κ.λπ. Ο φυσικεύνας της Μαρτίνου, τα μεγάλα κτήματα των ιπποφορβείων στον Όλυμπο και την Τζαρτζαβίλα.

Υπάρχει η έκταση 7.350 στρεμμάτων του Συνεταιρισμού Υπαλλήλων Τραπεζής Ελλάδας στο καταφύγι που επιδιώκουν να μπει στο σχέδιο. Επειδή όμως πριν από τις μεγάλες πυρκαγιές αυτή η έκταση ήταν στο μεγαλύτερο μέρος της δάσος, και είναι κηρυγμένη αναδασωτέα, υπάρχει μεγάλο εμπόδιο. Εμπόδιο υπάρχει και από την πλευρά της αρχαιολογίας γιατί όλη αυτή η περιοχή είναι διάσπαρτη από αρχαία.

Το ίδιο συμβαίνει και με την μεγάλη έκταση του συνεταιρισμού ΥΓΕΙΑ στα βόρεια του Σκόρδι στη Θέρμη. Εδώ ακόμα μεγαλύτερο ποσοστό της έκτασης ήταν δάσος που κάηκε και το Δασαρχείο την έχει κηρύξει ανα-

δασωτέα.

Υπάρχουν ακόμα οι εκτάσεις που απέμειναν στους κληρονόμους των Μαρκέλλων, στην περιοχή γύρω από τον Πύργο, περίπου 8.000 στρέμματα στα οποία έχει μερίδιο και το Άσυλο Ανιάτων. Τμήματα αυτών των εκτάσεων είναι δασικά, στα οποία ξεσπούν κατά καιρούς περιέργες πυρκαγιές. Σε μια περίπτωση μάλιστα που ο Δήμος Καλυβίων θέλησε να αναδασώσει μια τέτοια πρόσφατα καμμένη έκταση, ένας απόγονος των παλιών τσιφλικάδων υπέβαλλε μήνυση στον Δήμαρχο.

Υπάρχουν ακόμα σε εκκρεμότητα οι υποθέσεις της Βορειοανατολικής πλευράς του βουνού Σκόρδι που διεκδικούν διάφοροι «ιδιοκτήτες» που τα «αγόρασαν» από τους βοσκούς. Και ακόμα υπάρχει σε εκκρεμότητα το αγρόκτημα Κερατέα στο Αρί που το διεκδικούν οι Κερατιώτες. Οι οποίοι Κερατιώτες σημειωτέον διεκδικούν μια τεράστια έκταση, κυρίως δάση και βουνά, από το Μαρκόπουλο μέχρι το Σούνιο. Αλλά αυτό είναι μια άλλη μεγάλη και πονεμένη ιστορία.

Πάντως έτσι και όλοι αυτοί οι διεκδικητές καταφέρουν να πετύχουν τους σκοπούς τους, τότε είναι απολύτως βέβαιο ότι η ζωή στην περιοχή της Αναβύσσου θα γίνει κόλαση. Βάλτε λίγο την φαντασία σας να σκεφτεί όλα τα βουνά Σκόρδι, Πανί, Αρί, Αγιασμόθι, Προφήτη Ηλία, γεμάτα σπίτια και δρόμους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΒΑΚΟΥΦΙΑ

Ακίνητα αφιερωμένα σε κοινωφελή ιδρύματα, μοναστήρια, εκκλησίες, νοσοκομεία κ.λπ. Δεν επιτρεπόταν με κανένα τρόπο να αλλάξει η ιδιοκτησιακή τους κατάσταση.

ΜΕΒΑΤ

Νεκρές ή έρημες εκτάσεις που δεν ανήκαν σε κανένα, ήταν μακριά από κατοικημένες περιοχές. Ήταν ορεινές πετρώδεις ή δασώδεις περιοχές.

ΜΕΤΡΟΥΚ

Ήταν κοινόχρηστες εκτάσεις, δρόμοι, πλατείες, βοσκές, χειμαδιά, στις οποίες απαγορευόταν οποιαδήποτε επέμβαση, φύτεμα κ.λπ.

ΜΙΡΙΓΙΕ

Δημόσιες εκτάσεις που ανήκαν στο δημόσιο ταμείο και τις διαχειριζόταν ο σουλτάνος, είτε σαν Χάσια, είτε σαν Τιμάρια.

ΜΟΥΛΚΙΑ

Καθαρές ιδιωτικές ιδιοκτησίες. Δηλαδή κατά το Μουσουλμανικό νόμο τα δημιουργήματα του ανθρώπου, σπίτια, δεντροφυτείες, αμπέλια, μύλοι κ.λπ. Τα μούλκια μπορούσαν να μεταβιβαστούν και να κληρονομηθούν.

Αν όμως έπαυαν να υπάρχουν τα ανθρώπινα δημιουργήματα, ξεριζώνονταν το αμπέλι π.χ. τότε η γη ξαναγινόταν δημόσια.

ΤΑΠΙ

Παραχωρητήριο από το δημόσιο σε ιδιώτη ότι μπορεί να χρησιμοποιεί δημόσια γη, δάση, λίμνες, αλυκές κ.λπ. για λογαριασμό του. Η ψιλή κυριότητα παρέμενε στο δημόσιο, ενώ ο ιδιώτης είχε μόνο την επικαρπία. Κατ' ουδένα τρόπο σύμφωνα με τον Μουσουλμανικό νόμο μπορούσε να γίνει καθαρή ατομική ιδιοκτησία (μούλκι) ένα δημιούργημα της φύσης, δάσος, λίμνη, ποτάμι, βοσκότοπος, βουνό. Η χρησικτησία στα δάση απαγορευόταν από τον νόμο.

ΤΕΣΑΡΟΥΦ

Το δικαίωμα κάποιου να έχει την επικαρπία, τη νομή, κάποιου ακινήτου γη, σπίτι, κ.λπ. μετά από παραχώρηση βάσει κάποιου Ταπί.

ΤΙΜΑΡΙΑ

Εκτάσεις γης που τις παραχωρούσε ο σουλτάνος για χρήση σε πολεμιστές (Σπαχήδες) του Οθωμανικού στρατού οι οποίοι είχαν την υποχρέωση να συμμετέχουν στις εκστρατείες με ένα συγκεκριμένο αριθμό στρατιωτών.

ΤΣΙΦΛΙΚΙΑ

Μεγάλες ιδιοκτησίες που εμφανίστηκαν όταν άρχισε η παρακμή της αυτοκρατορίας και περιλάμβαναν μουλκιά και δημόσια γη. Δηλαδή πολλές μικρές ιδιοκτησίες περιέρχονταν λόγω της οικονομικής κρίσης σε ένα ιδιοκτήτη και δημιουργούσαν μεγάλα αγροκτήματα. Φυσικά αυτές οι ιδιοκτησίες δεν ήταν συνεχόμενες αλλά παρεμβαλλόταν ενδιάμεσα, κρατικές εκτάσεις, λιβάδια, βοσκότοποι, δάση που είτε τα νοίκιαζε ο Τσιφλικάς από το κράτος είτε ήταν κοινόχρηστα.

ΧΑΣΙΑ

Γαίες που ανήκαν στην ατομική ιδιοκτησία του Σουλτάνου και τις εκμεταλλευόταν αυτός ή οι δικοί του άνθρωποι.

ΧΟΤΖΕΤΙ

Εγγραφο που εξέδιδε ο Τούρκος ιεροδικαστής (Καδής) για να επικυρώσει μια μεταβίβαση ακινήτου μεταξύ ιδιωτών. Αποτελούσε τίτλο ιδιοκτησίας. Αντικείμενο χοτζετιών αποτελούσαν μόνο τα καθαρά ιδιωτικά ακίνητα (σπίτια, δέντρα, μύλοι κ.λπ.) δηλαδή τα Μούλκια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. David Whitehead, th Demes of Attica princetion univercity press USA 1986
2. Ακαδημία Επιστήμων ΕΣΣΔ, Παγκόσμια Ιστορία τόμοι α1-α12, Μελίσσα Αθηνά 1965
3. Αντωνίου Αθανάσιος, Τα τοπωνύμια της Κερατέας, Δήμος Κερατέας
4. Αρχαιολογία 33, 40, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Αθήνα 1991,
5. Βεργόπουλος Κώστας, Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, Εξάντας Αθήνα 1975
6. Γεωργιάδης Απόστολος, Εμπράγματο Δίκαιο 1, Σακουλά Αθήνα 1991
7. Γιαννάκουρος Στυλιανός, Αγρότικη Νομοθεσία Αθήνα 1977
8. Γκίνης Νίκος, Ελληνοαλβανικό λεξικό, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Ιωάννινα 1994
9. Δερματής Γιώργος, Η Οικονομική λειτουργία της πόλης του Λαυρίου, Εταιρία Μελετών Λαυρεωτικής.
10. Δημητριάδης Μενέλαος, Λέξικό Ελληνοτουρκικό-Τουρκόελληνικό, Κακουλίδη 1989
11. Δρικός Θωμάς, Οι πωλήσεις των Οθωμανικών ιδιοκτησιών της Αττικής 1830-1831, Τροχαλία - Δήμος Γλυφάδας
12. Ελευθερουδάκη ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΜ1-11, ΝΙΚΑΣ Ν. ΑΘΗΝΑ
13. ΕΛΙΟΤ, ΠΑΡΑΛΙΟΙ ΔΗΜΟΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
14. ΘΑΛΑΣΙΝΟΣ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ, ΑΤΤΙΚΑ
15. ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΟΜΟΙ Α-ΙΕ, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1978
16. ΚΑΡΟΥΖΟΣ Χ., ΑΡΙΣΤΟΔΙΚΟΣ, ΚΡΗΝΗ ΑΘΗΝΑ 1982
17. ΚΟΝΟΦΑΓΟΣ Κ., ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΥΡΙΟ
18. ΚΟΡΔΕΛΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ, ΤΟ ΛΑΥΡΙΟΝ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
19. ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ ΦΑΙΔΩΝ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΘΗΝΩΝ ΑΘΗΝΑ 1957
20. ΚΡΕΜΕΖΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ, ΑΤΤΙΚΗ, ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΑ 1984
21. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Π., ΡΟΒΟΛΗΣ Ι., ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
22. ΜΑΝΘΟΣ Γ., ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΟ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟ ΛΑΥΡΙΟ, ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
23. ΜΑΝΤΕΣΟΝ Α., ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, ΔΙΑΓΟΡΑΣ ΑΘΗΝΑ
24. ΜΑΣΙΝ Α., ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΘΗΝΑ 1978
25. ΜΕΓΑΛΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΟΜΟΙ 1-34, ΑΚΑΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑ 1979,
26. ΜΗΧΙΩΤΗΣ ΧΑΡ. ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, ΚΑΣΤΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ 1975
27. ΜΟΥΤΑΦΤΣΙΕΒΑ ΒΕΡΑ, ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ (15ο-16ο ΑΙ.), ΠΟΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 1990
28. ΜΠΑΜΠΟΥΝΗΣ ΧΑΡΗΣ, ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗ, ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ
29. ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ ΜΑΡΚΟΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΗΣ ΑΠΛΗΣ, ΤΙΤΟΣ ΓΙΟΧΑΛΛΑΣ ΑΘΗΝΑ 1993
30. ΜΠΟΥΡΑΣ Χ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ Α. ΑΝΔΡΕΑΔΗ Ρ., ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ

ΑΤΤΙΚΗΣ, ΑΘΗΝΑ 1969

- 31 ΝΕΖΗΣ ΝΙΚΟΣ, ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΠΙΤΣΙΛΟΣ ΑΘΗΝΑ 1983
32. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΤΟΜΟΙ α-ιστ', ΓΑΛΛΕΣΙΑΣ ΑΘΗΝΑ 1972
33. ΠΑΠΑΦΙΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΑΛΒΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ, Μ. ΣΙΔΕΡΗ ΑΘΗΝΑ 1995
34. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ, ΑΘΗΝΑ 1974
35. ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΑΤΤΙΚΑ, ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΗΝΑ
36. ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, ΕΘΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, ΚΛΕΙΩ ΑΘΗΝΑ 1981
37. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΕΣΥΕ ΑΘΗΝΑ 1994
38. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Α', Β', Γ', Δ', Ε', ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΝΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΛΥΒΙΩΝ Κ.Α.Π.
39. ΡΟΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 1979
40. ΡΩΜΑΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, Η ΚΕΡΑΤΕΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ ΚΕΡΑΤΕΑ 1987
41. ΣΙΑΤΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΟΙ ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΑΔΑ, ΓΝΩΣΗ ΑΘΗΝΑ 1992
42. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΞΕΝΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Γ2,
43. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ, ΞΕΝΟΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, Γ1,
44. ΣΚΙΑΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ 1883-1912, ΜΙΚΡΟΣ ΡΩΜΙΟΣ ΑΘΗΝΑ 1993
45. ΣΟΥΡΜΕΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ-ΝΙΚΑΣ ΑΘΗΝΑ
46. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ, ΒΙΒΛΙΟΠΡΟΜΗΘΕΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ 1990
47. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΟΜΟΙ Α-Γ.
48. ΤΟ ΚΟΡΑΝΙ, ΚΑΚΤΟΣ ΑΘΗΝΑ 1979
49. ΤΣΕΛΕΜΠΗ Ε., ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΚΑΤΗ
50. ΦΑΛΜΕΡΑΥΕΡ Ι., ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΡΙΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, ΝΕΦΕΛΗ ΑΘΗΝΩ 1984
51. ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 21 ΤΟΜΟΙ ΙΙV, Ν ΒΟΤΣΗ ΑΘΗΝΑ 1977

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΑΛΑΚΟΓΛΟΥ ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η περιοχή της Αναβύσσου για το ιδιοκτησιακό ζήτημα της οποίας θα μιλήσουμε βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα του Νομού Αττικής.

Η πρώτη κατοίκηση της περιοχής χάνεται στην προϊστορία. Ίχνη οικισμών ανακαλύφθηκαν από την Μεσοελλαδική περίοδο και μετά.

Μεγάλοι και πλούσιοι οικισμοί άνθισαν την Γεωμετρική, Αρχαϊκή και Κλασσική περίοδο.

Τους επίμενους αιώνες η περιοχή φθίνει. Στην Τουρκοκρατία η περιοχή είναι αρραιοκατοικημένη και το μεγαλύτερο τμήμα από τα γόνιμα χωράφια ανήκει είτε στο τούρκικο τσιφλικί είτε στη μονή Καισαριανής. Με την απελευθέρωση τα τσιφλίκια περνούν στα χέρια ιδιωτών που με διάφορους τρόπους διεκδικούν και εν τέλει καταπατούν κάθε σπιθαμή βουνών και δασών της περιοχής.

Σήμερα η περιοχή, στην οποία εγκαταστάθηκαν το 1924 πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία στους οποίους παραχωρήθηκε κλήρος από απαλλοτριωμένα τμήματα του τσιφλικιού, έχει πάρα πολλές μικρές ιδιοκτησίες και αναπτύσσεται σε μεγάλο παραθεριστικό προάστιο της Αθήνας.

Ο κίνδυνος σήμερα προέρχεται από την πολεοδομία και των υπολοίπων βουνών του τσιφλικιού, τα οποία με περίεργο τρόπο έχουν καεί και έχουν σχεδόν αποψιλωθεί από τη βλάστησή τους.

Μερικές πλαγιές μόνο ξεχειρώθηκαν στο Αρί και το Αγαιισμόθι, που πλημμυρίζει ο κάμπος της Αναβύσσου σε κάθε βροχή.

Και δεν χτίστηκε ακόμα η όλη η δυτική πλαγιά του Βουνού Σκόρδι που είναι εντός σχεδίου, και οι πλημμύρες προκάλεσαν τρομακτικές καταστροφές στη Σαρωνίδα. Φανταστείτε τι θα γίνει όταν χτιστούν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Και φτάσαμε στο τέλος της ιστορίας μας.

Μόνο που εδώ δεν μπορούμε να πούμε ζήσανε αυτοί καλά και μεις καλύτερα, γιατί μόνο εκείνοι, οι τσιφλικάδες, έζησαν καλά ενώ εμείς οι κάτοικοι της περιοχής μπορεί να ζήσουμε χειρότερα αν δεν αντιδράσουμε έγκαιρα. Αν αφήσουμε να συντελεστεί το έγκλημα της οικοπεδοποίησης των βουνών μας. Τα βουνά αυτά και η βλάστησή τους, είναι ο φυσικός πλούτος της περιοχής μας. Χωρίς αυτά η ζωή θα γίνει κόλαση, με τρομερές θερμοκρασίες το καλοκαίρι και καταστροφικές πλημμύρες το χειμώνα. Τα βουνά και τα δάση ανήκουν σε όλη την κοινωνία, αυτό το σεβάστηκαν ακόμα και οι βάρβαροι Οθωμανοί. Εμείς θα αφήσουμε τους άπληστους διαδόχους των τσιφλικιάδων να τα ιδιοποιηθούν; Να μας καταστρέψουν για να πλουτίσουν;

Τον λόγο έχουν η δικαιοσύνη, η κυβέρνηση και η τοπική αυτοδιοίκηση και κυρίως οι κάτοικοι αυτής της περιοχής που πρέπει επιτέλους να αφυπνιστούν.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΣΣΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

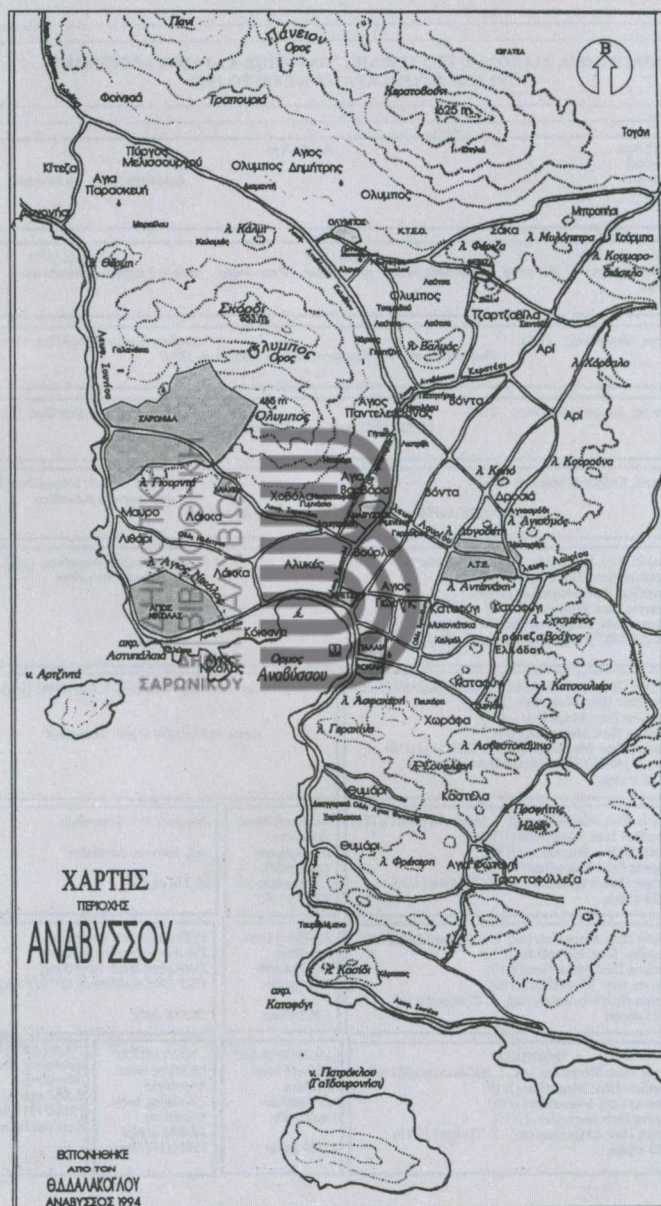

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΣΤΟ ΤΣΙΦΛΙΚΙ "ΟΛΥΜΠΟΣ-ΚΑΤΑΘΗΚΙ-ΦΟΙΝΙΚΙΑ"
ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1922

	Λεβθίς Αγά Μουχάμεν Σαδίκ Αγά Χαφιζέ	Σαλέχ Αγά	Ιμπραχίμ Αγά, Μουσταφά,
	Σαδίκ Αγά (1/3) 18 Ζευγάρια γης = 1.800 στρεμ. 150 ελαιόδεντρα, 4 γρασιδότοπα 10 περ. στρεμ., ερείπια 2 πύργων, σπιτιών και στέφανας.	Αλή (1/3)	Χαφιζέ (1/3)
1830	Σπύρος Μαρκελός (1/2) <i>Ιδιωτικό Συμφωνητικό (επικυρώθηκε με Χοτζέτι το 1836)</i>	Αντώνης Σπύρου Μαρκελός (1/2)	
1843	Παναγής Σπύρου Μαρκελός (1/2) <i>19153/1843 πωλητήριο Κοσμά Κουκιάδη</i>	Αντώνης Σπύρου Μαρκελός (1/2)	
1876	Παναγής Σπύρου Μαρκελός (1/2) <i>18-12-1876 Διαθήκη 4868/1863 πρακ. Πρωτ. Αθηνών</i>	Μαριγώ Αντώνη Μαρκελίου (1/2) αχ. Ιωάννου Λογοθέτη	
1885	1) Μαρία Παν. Μαρκελίου (αχ. Ι. Μελισσοουργού) (1/10) 2) Αντώνης Παν. Μαρκελίου (1/10) 3) Σπυρίδων Παν. Μαρκελίου (1/10) 4) Γιώργος Παν. Μαρκελίου (1/10) 5) Άρστημ Παν. Μαρκελίου (αχ. Δ. Τζιτζού) (1/10) <i>5488/2-3-1885 Διαθήκη /Κ. Δεμιουκλειδη/35/1886 πρακ.</i>	Μαριγώ Αντώνη Μαρκελίου (1/2) αχ. Ιωάννου Λογοθέτη	
1891	1) Μαρία Παν. Μαρκελίου (αχ. Ι. Μελισσοουργού) (1/10) 2) Σπυρίδων Παν. Μαρκελίου (1/10) 3) Αντώνης Παν. Μαρκελίου (1/10) 4) Γιώργος Παν. Μαρκελίου (1/10) 5) Άρστημ Παν. Μαρκελίου (αχ. Δ. Τζιτζού) (1/10) <i>Διανομή 16576/1891 /Γρηγορίου Μπουρνιά 28.125 στρεμ.</i>	Μαριγώ Αντώνη Μαρκελίου (αχ. Ι. Λογοθέτη) (1/2) <i>Διαν. 16576/1891 /Γρηγ. Μπουρνιά</i>	
1905	1) Μαρία Παν. Μαρκελίου (αχ. Ι. Μελισσοουργού) (1/10) 2) Σπυρίδων Παν. Μαρκελίου (1/10) 3) Αντώνης Παν. Μαρκελίου (1/10) 4) Γιώργος Παν. Μαρκελίου (1/10) 5) Άρστημ Παν. Μαρκελίου (αχ. Δ. Τζιτζού) (1/10) <i>28.125 στρεμ.</i>	Αγγελική Ιωαν. Λογοθέτη αχ. Χρήστου Δημητριάδη <i>Προκοσμίμωνο 27.666/1905</i>	Μαριγώ Αντ. Μαρκελίου αχ. Ιωάννου Λογοθέτη <i>26.518 στρεμ.</i>
1910	1) Μαρία Παν. Μαρκελίου (αχ. Ι. Μελισσοουργού) (1/10) 2) Σπυρίδων Παν. Μαρκελίου (1/10) 3) Αντώνης Παν. Μαρκελίου (1/10) 4) Γιώργος Παν. Μαρκελίου (1/10) 5) Άρστημ Παν. Μαρκελίου (αχ. Δ. Τζιτζού) (1/10) <i>28.125 στρεμ.</i>	Αγγελική Ιωαν. Λογοθέτη αχ. Χρήστου Δημητριάδη <i>1.005 στρεμ.</i>	1) Σπύρος Ιωαν. Λογοθέτης 2) Αντώνης Ιωαν. Λογοθέτης 3) Ανδρέας Ιωαν. Λογοθέτης <i>10-5-1905 διαθήκη 6412/1911 πρωτ.</i> <i>26.518 στρεμ.</i>
1917	"ΦΟΙΝΙΚΙΑ" 1) Μαρία Παν. Μαρκελίου (αχ. Ι. Μελισσοουργού) (1/10) 2) Σπυρίδων Παν. Μαρκελίου (1/10) 3) Αντώνης Παν. Μαρκελίου (1/10) 4) Γιώργος Παν. Μαρκελίου (1/10) 5) Άρστημ Παν. Μαρκελίου (αχ. Δ. Τζιτζού) (1/10) <i>28.125 στρεμ.</i>	"ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ" Αγγελική Ιωαν. Λογοθέτη αχ. Χρήστου Δημητριάδη <i>1.005 στρεμ</i>	"ΟΛΥΜΠΟΣ" 1) Σπύρος Ιωαν. Λογοθέτης 2) Ανδρέας Ιωαν. Λογοθέτης <i>16.936 στρέμ.</i> 15684/1917 διαν. "ΚΑΤΑΦΥΓΙ" 2) Αντώνης Ιωαν. Λογοθέτης <i>9.582 στρέμ.</i> 15684/1917 διαν. Κων/νου Ρούσου

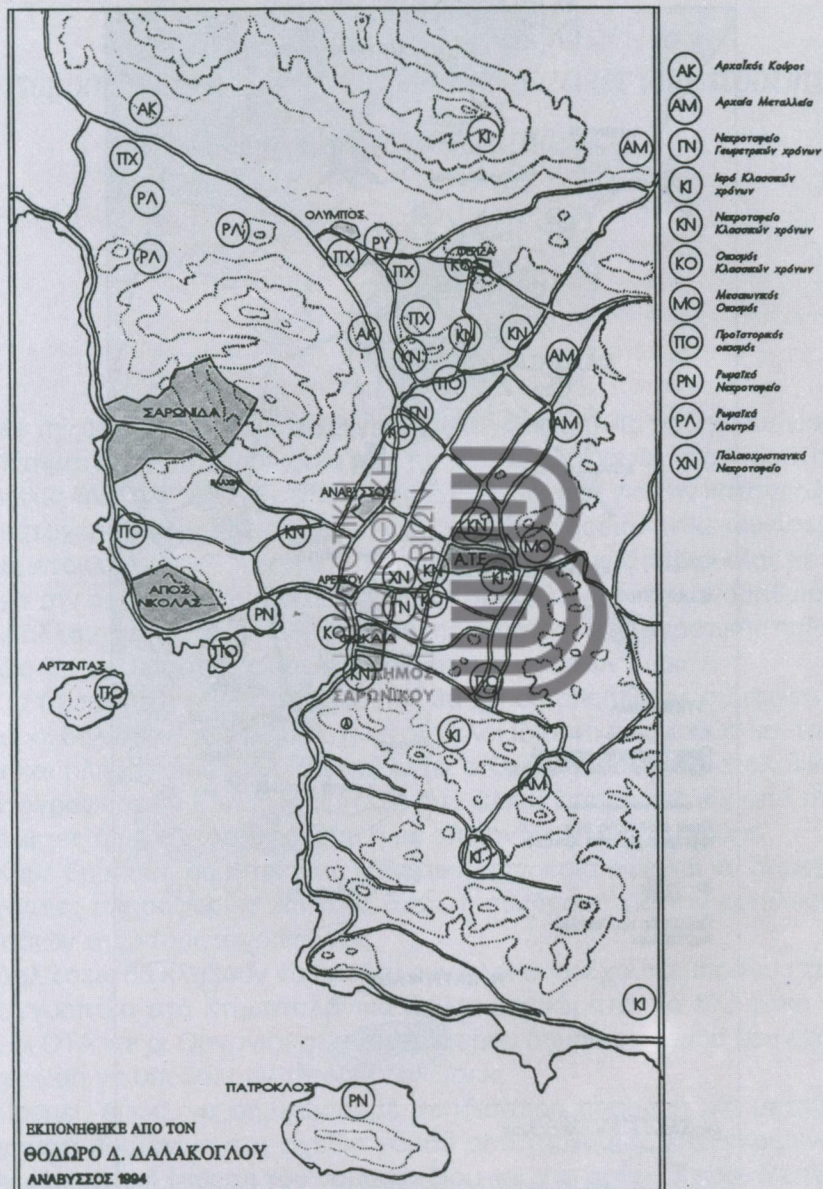

ΧΑΡΤΗΣ 1

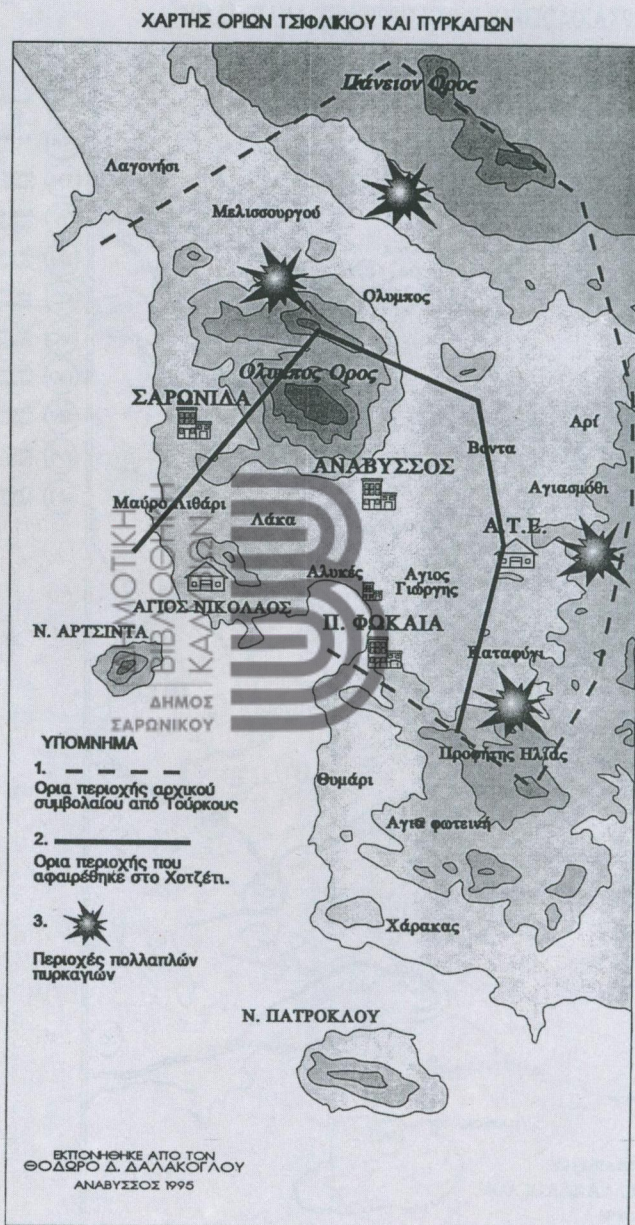

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΒΥΣΣΟΥ

ΧΑΡΤΗΣ 2

ΧΑΡΤΗΣ 3